

Efektivní odchov telat XV.- odchov telat v tuzemských chovech v číslech a faktech

19. listopadu 2025

Odchov telat v základních číslech a faktech v unikátním průzkumu MIKROP ČEBÍN.

SKOT

[Home](#) > [Magazín](#) > Efektivní odchov telat XV.- odchov telat v tuzemských chovech v číslech a faktech

Efektivní odchov telat XV.- odchov telat v tuzemských chovech v číslech a faktech

Vážení chovatelé do rukou se Vám dostává další článek věnovaný odchovu telat, který vznikl v rámci řešení projektu NaCeBiVet (TN02000017/12). Tentokrát však nejde o článek, který je zaměřen na konkrétní odborné téma, ale o článek, který popisuje chovatelské strategie a výsledky v odchovu telat. Data byla získána v 67 chovech dojeného skotu v roce 2024. Obecně lze bohužel konstatovat, že ČR stále patří k zemím, které na centrální, ale i výzkumné úrovni nezískávají klíčová detailní data o živočišné výrobě. V rámci našeho šetření jsme se zaměřili na ztráty telat v chovech a vybrané aspekty mléčné a nemléčné výživy telat.

Ztráty v odchovu telat

První z oblastí, na kterou jsme se v našem výběrovém šetření zaměřili, byla oblast ztrát telat.

Podíl mrtvě rozených (MR) telat v našem souboru chovů činil 4,41 %, což je dobrý, nikolivěk však vynikající výsledek. Námi doporučená kritéria pro zhodnocení podílu MR telat ve stádech dojeného skotu jsou tato: a) ≤ 3 % MR telat - vynikající ukazatel, b) > 3 % a ≤ 5 % MR telat - dobrý ukazatel, c) > 5 % MR telat - zhoršený/nevyhovující. V našem šetření byl podíl chovů se zhoršenými výsledky (> 5 % MR telat) 35,8 %!, zatímco těch s vynikající úrovní (≤ 3 % MR telat) 29,9 %. Podle Smitha (2018) dosahuje podíl MR telat napříč chovy celého světa rozmezí 4,3 až

10,3 %. Kanadská studie Winder et al. (2018) uvádí podíl MR telat v kanadských chovech na úrovni 4,9 %. Faktorů, které se podílejí na zvýšeném riziku MR telat je celá řada: délka březosti, předčasné telení, pořadí laktace, výskyt ztížených porodů a nedostatečná pozornost věnovaná porodům v chovech, četnost narozených dvojčat a vícčrat v chovech, infekční onemocnění, disbalance ve výživě krav, úroveň welfare, infekční onemocnění aj. Pro zajímavost, článek Antanaitise et al. (2022) konstatuje, že krávy, které prodělaly od 210. dne březosti subklinickou mastitidu vyvolanou *Escherichia coli*, *Staphylococcus aureus*, *Streptococcus agalactiae*, patogenními stafylokoky nebo streptokoky, měly až 1,65krát vyšší pravděpodobnost mrtvě narozených telat než krávy zdravé.

Úhyny telat v období mléčné výživy

dosahovaly v námi hodnoceném souboru chovů průměrné úrovně 4,45 %, což je o 0,7 % méně než v tuzemské studii, která byla dělána v roce 2013 ve 136 tuzemských chovech dojeného skotu (Staněk et al., 2013). V námi nastavených benchmarcích

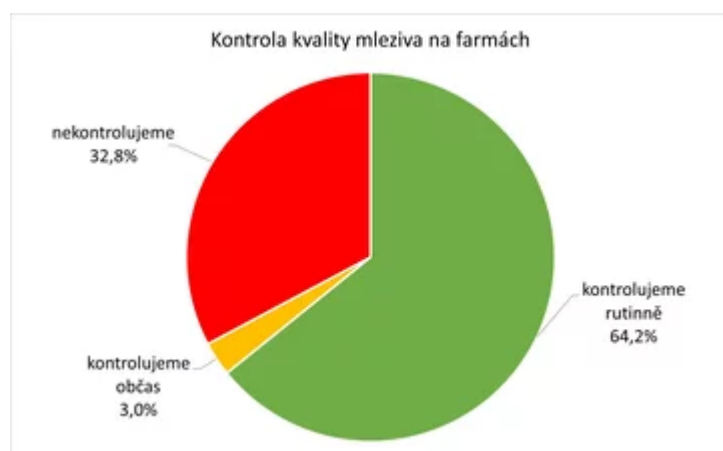
pro úhyny telat do odstavu, považujeme a) za vynikající ztráty do odstavu $\leq 3\%$, b) za dobré ztráty > 3 a $\leq 4\%$ a c) zhoršené pak $> 4\%$. Velmi nízké úhyny telat ($\leq 3\%$) mělo 28,4 % podniků, zatímco zhoršené výsledky ($> 4\%$) mělo 44,8 % chovů (graf 1). Ztráty telat v období mléčné výživy vyšší než 8 % byly zjištěny pouze u 4 podniků. Jak uvádí studie Roche et al. (2023), úhyny telat do odstavu jak v Kanadě, tak i USA dosahují průměrné úrovně 6,4 %. Britská studie Hyde et al. (2022) uvádí úhyny telat ve stádech dojeného skotu na úrovni 4,28 % s tím, že průměrná četnost výskytu průjmů v chovech byla 20,14 %, u zápalů plic pak 16,4 %.

Graf 1: Podíl uhynulých telat od narození do odstavu

Dalším zjišťovaným ukazatelem v rámci našeho šetření byly **úhyny telat od odstavu do konce 6. měsíce věku**, které dosahovaly průměrné úrovně 1,62 %, což je méně, než uvádí např. kanadská studie Winder et al. (2018) s průměrnými ztrátami telat po odstavu ve výši 2,4 %. I zde v rámci benchmarků lze kategorizovat ztráty telat, a to takto: a) vynikající ztráty telat po odstavu do 6. měsíce věku $\leq 2\%$, b) dobré, tj. > 2 a $\leq 3\%$, c) zhoršené pak $> 3\%$. Podíl chovů se zhoršenými výsledky ($> 3\%$) byl 13,4 %. Celkové úhyny telat (od narození do 6. měsíce stáří) činily v námi hodnoceném souboru chovů 6,07 %, zatímco celkové ztráty (úhyny a mrtvě narozená telata) v chovech pak úrovně 10,48 % (tabulka 1).

Tabulka 1: Ztráty v odchovu telat

Ztráty v odchovu telat (průměrné hodnoty)	%
Podíl mrtvě narozených telat	4,41
Úhyny telat v období mléčné výživy	4,45
Úhyny telat od odstavu do 6. měsíce věku	1,62
Úhyny telat od narození do 6. měsíce věku	6,07
Celkové ztráty telat do 6. měsíce věku	10,48

Vybrané ukazatele mlezivové výživy telat

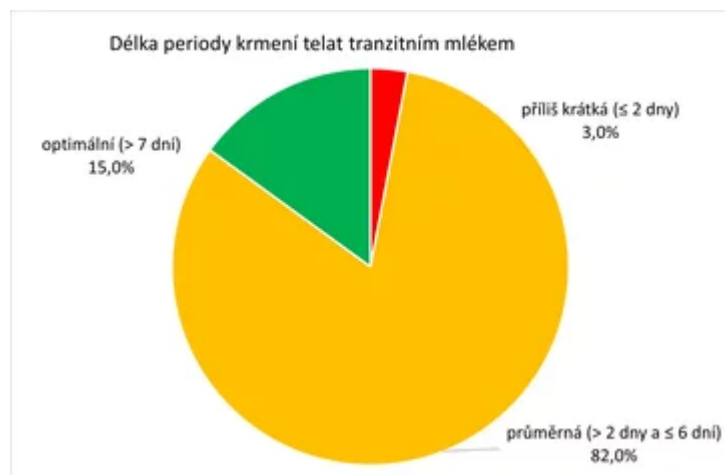
Management mlezivové výživy je klíčem k zajištění dobré úrovně zdraví a následné užitkovosti odchovávaných telat. Ke kritickým bodům v této oblasti řadíme: kvalitu mleziva (kontrola refraktometrem), celkový objem podaného mleziva a tím i množství přijatých IgG telaty (nad 200 g),

čas prvního a druhého napojení, mikrobiální čistotu mleziva, délku doby podávání mleziva/směsného mleziva aj. Pro zajištění adekvátní úrovně pasivní imunity u telat je nezbytným krokem rutinní ověřování/odhad kvality mleziva. Z našeho šetření vyplývá, že **rutinní kontrolu kvality mleziva** dělá 64,2 % chovatelů, zatímco ještě 32,8 %, tedy skoro 1/3 chovatelů, tento velmi podstatný prvek v řízení zdraví odchovávaných telat v chovu neuplatňuje, což stále není z našeho pohledu dobrá situace (graf 2), byť před 10roky činil podíl chovů bez kontroly kvality mleziva 44,1 % (Staněk et al., 2014). Na tomto místě uvedme, že co nelze měřit, nelze ani řídit.

Další oblastí managementu mlezivové výživ, která nás zajímala, byl způsob podání prvního mleziva telatům. Zjistili jsme, že v námi hodnocených chovech **převažuje podání prvního mleziva prostředním láhve (nádoby) s cucákem** (94 % chovů), **a to před rutinním podáním mleziva pomocí jícnové sondy** (6 % chovů), přičemž 7,4 % chovatelů jícnovou sondu vůbec nepoužívá či dokonce nevlastní. V případě nuceného/silového napájení je potřeba poznamenat, že tento způsob podání mleziva není s ohledem na tuzemskou legislativu přípustný pro plošné

uplatnění v chovech, a není dokonce ani v souladu s moderními světovými doporučeními v oblasti welfare odchovávaných telat. Sondování by mělo být uplatňováno individuálně pouze u telat se zdravotními problémy – u telat ohrožených (bez sacího reflexu, hypotermická telata apod.), a mělo by sloužit zejména k záchraně jejich života.

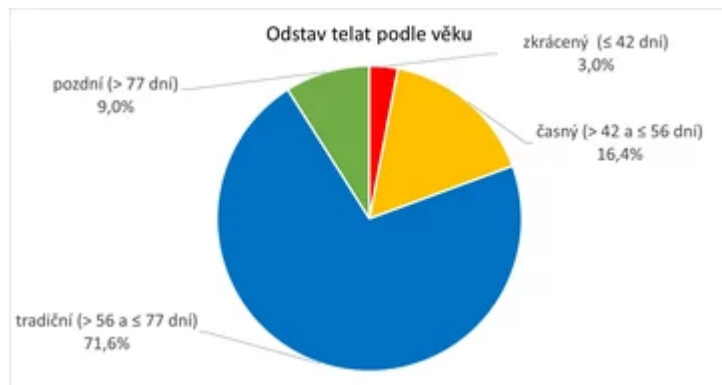
Graf 2: Kontrola kvality mleziva na farmách

Směsné mlezivo, chceme-li tranzitní mléko (3. a další dojení), zkrmované telatům ihned po mlezivu, podporuje díky vyššímu obsahu bioaktivních látek nejen dozrávání tenkého střeva u telat, ale také zlepšuje jejich růst a celkové zdraví. U telat krmených směsným mlezivem, a to ve srovnání s těmi krmenými velmi časně zralým kravským mlékem nebo mléčnou

krmnou směsí, bývá zjišťován nižší výskyt průjmů. Efekty jsou výraznější, pokud chovatelé prodlouží periodu jeho zkrmování na 2 až 3 týdny. V našem průzkumu jsme zjistili, že průměrná délka doby krmení telat nativním mlékem (zahrnující mlezivo, tranzitní mléko, případně tržní/netržní mléko) dosahovala necelých 6 dní (5,4 dne). S ohledem na aktuální poznatky v oblasti mlezivové výživy a krmení telat zejména tranzitním mlékem, a s ohledem na nákazovou situaci v tuzemských chovech a na benefity vyplývající z nutričně-imunologických vlastností nativního mléka, lze obecně doporučit chovatelům prodloužení této periody na min. 10, optimálně 14 až 21 dní, a to zvláště v chovech s nastavenými vakcinačními schémata (průjmová onemocnění vyvolaná rotaviry, koronaviry, *E. coli*, kryptosporidiiemi nebo klostridiiemi). Uvědomme si, že nejvíce zdravotních problémů u telat (zejména průjmových onemocnění různé etiologie) se manifestuje právě v prvních 14 až 21 dnech jejich života. Podíl chovů, kde byla telata krmena nativním tranzitním mlékem ≤ 2 dny, což považujeme za zcela nedostačující, byl 3 %, zatímco > 2 dny a ≤ 6 dní 82 % chovů, a > 7 dní 15 % chovů (graf 3). Prodloužení délky doby zkrmování tranzitního mléka, nebo přídavek směsného mleziva či mleziva v podílu 15–25 % celkového zkrmovaného objemu do zralého kravského mléka či mléčné krmné směsi, může být jednou z cest, jak snížit výskyt průjmových onemocnění u telat do odstavu pod cílových 15 %, v případě respiračních infekcí pod 10 %.

Graf 3: Délka periody krmení telat tranzitním mlékem (směsným mlezivem)

Vybrané ukazatele mléčné výživy telat

Průměrná délka periody mléčné výživy

telat byla v hodnocených tuzemských chovech necelých 68 dní (67,8 dne) s tím, že tzv. „plnou“ dávkou mléčné výživy (tj. objem mléčného nápoje v maximu před vlastním uplatněním odstavové křivky či

náhlým odstavem), dostávala po dobu 60 dní. Zkrácený odstav (<=42 dní mléčné výživy) byl v našem souboru chovů uplatňován pouze ve 3 %, časný (>42 a <=56 dní) v 16,4 % chovů, tradiční (>57 až <=77 dní) pak v 71,6 % chovů a pozdní odstav (>77 dní) byl uplatňován v 9 % chovů (graf 4). V evropských zemích se telata nejčastěji odstavují od mléčné výživy mezi 8. až 10. týdnem jejich věku. Mezi 6. až 8. týdnem věku se telata obvykle odstavují ve Velké Británii, Norsku a Lotyšsku (Otten et al., 2025). Obecným trendem je prodlužování délky doby mléčné výživy na 10 až 12 týdnů.

Graf 4: Odstav telat podle jejich věku

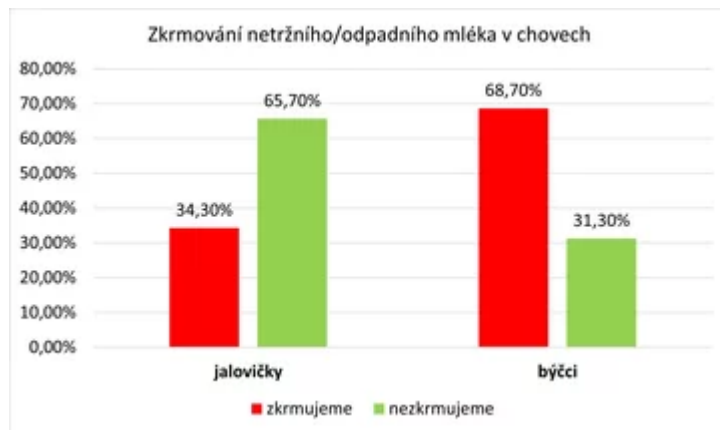

Délka odstavové periody

dosahovala v našem souboru chovů 8,2 dne s tím, že náhlý odstav uplatňovalo 4,5 % chovů, velmi rychlý odstav v délce 1 až 5 dní pak 7,5 % chovů, rychlý odstav v délce 5 až 10 dní 46,3 % chovů a pozvolný odstav od

mléčné výživy delší než 10 dní dokonce 41,8 % (graf 5). Z pohledu výživy a efektivního rozvoje ruminální činnosti u telat je žádoucí, aby pozvolný odstav, a to při aplikování strategie pozvolného snižování denního objemu mléčného nápoje, trval nejméně 10 dní, optimálně 14 až 21 dní i déle. Doporučenou technikou je krokové snižování denního objemu mléčného nápoje (výjimku tvoří krmné automaty s možností lineárního snižování denního objemu mléčného nápoje) za adlibitního přístupu ke granulovanému starteru a senu, nebo ke kvalitní suché TMR.

Graf 5: Délka vlastní periody odstavu telat od mléčného nápoje

Velmi specifickou otázkou našeho šetření bylo zjistit, zda-li chovatelé zkrmují **netržní mléko** (tranzitní mléko, mléko od krav nemocných či léčených, mléko od krav klinicky zdravých, ale v ochranné lhůtě apod.), a to jak jalovičkám, tak i býčků. Zkrmování odpadního mléka telatům na jedné straně může snižovat

náklady na mléčnou výživu telat (otázka oceňování odpadního mléka v chovu) a může za určitých podmínek poskytovat vysoce energetické a chutné krmivo, které telata dobře přijímají, na druhou stranu je zde velmi vysoké riziko přenosu patogenů (např. *Mycobacterium avium subsp. paratuberculosis*, *Salmonella subsp.*, *E. coli* aj.) a reziduí antibiotik, což může vést k průjmům, vzniku rezistencí na antimikrobika i horšímu zdravotnímu stavu telat, pokud není mléko pasterováno a správně uchováváno. V případě jaloviček, zkrmovalo netržní mléko 34,3 % chovů, zatímco býčků bylo zkrmováno v 68,7 % chovů (graf 6). Odpadní mléko bylo před jeho zkrmením okyseleno v 54,5 % případů, pasterováno v 30,3 % chovů, pasterováno a následně i okyseleno v 6,1 % chovů a v 9,1 % chovů toto nebylo vůbec ošetřeno před zkrmením. Podíl chovů s pasterováním odpadního mléka, jakožto celosvětově preferované metody hygienizace odpadního mléka, je stále v tuzemsku velmi nízký (byť ani tepelné ošetření neřeší problém obsahu reziduí antimikrobik). Pro doplnění uvedme, že podle studie Otten et al. (2025), je zkrmování odpadního mléka telatům od krav léčených, běžnou praxí v Německu, Lotyšsku, Belgii, ale i třeba ve Velké Británii.

Graf 6: Zkrmování netržního mléka jalovičkám a býčků

Z hlediska **typu mléčné výživy** jsme zjistili, že v 6 % chovů jsou telata krmena pouze nativním mlékem (tržním i netržním), zatímco v 94 % chovů pak mléčnou krmnou směsí (MKS). Studie Otten et al. (2025) uvádí, že u telat mezi 1. a 4. týdnem věku převažuje v evropských státech

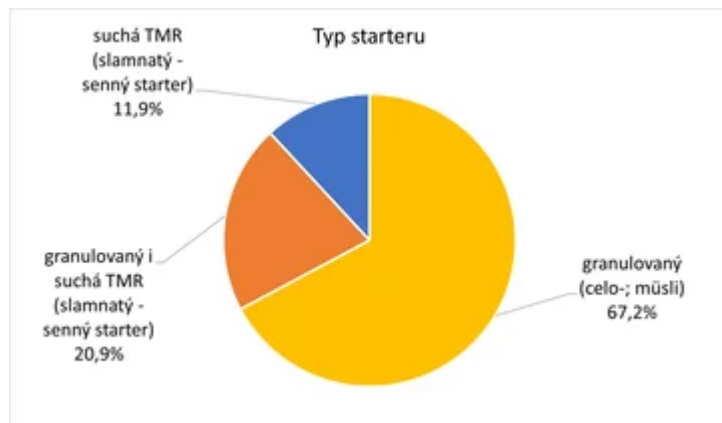
zkrmování nativního mléka v kombinaci s mléčnou krmnou směsí. Krmení telat mléčnými krmnými směsmi podle této studie převažuje v Belgii, Finsku, Portugalsku, Švédsku, Nizozemí

či ve Velké Británii. V 62,7 % tuzemských chovů byla telata krmena mléčnou krmnou směsí s obsahem sušeného odstředěného mléka (SOM), zatímco 17,9 % chovů preferovalo mléčnou krmnou směs syrovátkového typu a 13,4 % chovů zkrmovalo oba typy mléčných krmných směsí s a bez obsahu SOM (obvykle prvních několik týdnů s obsahem SOM s následným přechodem na pokračovací MKS bez obsahu SOM). Důvody, proč jsou v tuzemských chovech preferovány mléčné krmné směsi s obsahem sušeného mléka mohou být následující: tradice, pokračování v příjmu kaseinu – lepší přechody mezi „nativem a sušákem“, pomalejší pasážování zažitiny a stabilní trávení, delší doba pocitu nasycení apod. Zkrmování mléčných krmných směsí s obsahem SOM nad 20 % je doporučováno telatům mladším 14. dní (lepší přechody z nativního mléka na MKS), a dále v chovech které krmí telata vyššími denními objemy mléčného nápoje (metabolické programování) v režimu 2× denního krmení. Chovatelé by se v případě MKS s obsahem SOM měli zajímat o jeho kvalitu. V naší společnosti používáme do mléčných krmných směsí pouze sušené odstředěné mléko v kvalitě medium heat (šetrnější způsob výroby sušeného mléka). K jeho přednostem, a to ve srovnání se SOM kategorie high heat patří: lepší srážení kaseinu ve slezu telat, delší doba pasážování zažitiny, vyšší funkční kvalita bílkovin, nižší riziko průjmu, delší doba nasycení telat (welfare), lepší rozpustnost apod.

Při hodnocení **způsobů napájení telat** mléčnými nápoji jsme dospěli k zajímavým výsledkům, kdy v 74,6 % chovů byl telatům podáván mléčný nápoj prostřednictvím cucáků (via vědra, láhve, krmné automaty), ve zbytku pak telata pila z volné hladiny. Z výsledků studie Otten et al. (2025) je patrné, že ČR se preferencí napájení telat z nádob s cucáky řadí po bok zemí, jakými jsou Rakousko, Belgie, Finsko, Německo, Irsko, Itálie, Norsko, Nizozemí aj. Z volné hladiny, které neodpovídá fyziologickým potřebám telat, přijímala telata mléčný nápoj v 16,4 % chovů a tento způsob napájení telat převažuje po celou dobu odchovu v EU pouze v Dánsku a na Slovensku. Kombinaci napájení telat z volné hladiny a prostřednictvím cucáku uplatňovala desetina dotazovaných chovatelů.

V 17,9 % hodnocených chovů byla telata v prvních 2 až 4 týdnech věku přesunována na **automatické krmné systémy** (krmné automaty), zatímco v 82,1 % chovů byla telata krmena ručně (graf 7). Studie Otten et al. (2025) uvádí, že automatické krmné systémy převažovaly mezi 1. až 4. týdnem stáří telat pouze ve Velké Británii, zatímco mezi 5. až 8. týdnem pak v Německu, Lotyšsku, Nizozemí a opět Velké Británii. Je nepopiratelné, že podíl chovů, které využívají automatické krmné systému bude mít i v tuzemsku vzrůstající trend.

Graf 7: Technika krmení telat mléčnými nápoji

Nemléčná výživa telat

Posledním zjišťovaným parametrem našeho šetření v odchovu telat byla problematika starterové výživy (graf 8). Granulované startery, ať již celogranulované či typu müsli byly zkrmovány až do odstavu v 67,2 %

hodnocených chovů, zatímco kombinaci granulovaného starteru s následným přechodem na komerčně/v chovu vyrobenou suchou směsnou krmnou dávku pro telata (slamnatý, senný suchý mix) uplatňovalo 20,9 % chovatelů. V 11,9 % chovů byla telatům od narození do odstavu překládána pouze suchá směsná krmná dávka – suchý mix (komerční či na chovu vyráběný). Slamnaté/senné startery, neboli suché směsné krmné dávky s vyšším podílem píce (slámy, sena), podporují rozvoj bачору díky jeho mechanické stimulaci, zvyšují tvorbu slin a stabilizují tak pH bачору, čímž snižují riziko rozvoje bачorových acidóz u intenzivně krmených telat. Na druhou stranu, při jejich špatném designu – složení (nízká energetická a nutriční hodnota, použití levných, ale nikoliv kvalitních komponent – např. slunečnicový extrahovaný šrot jako majoritní zdroj proteinu v TMR apod.), může docházet ke zpomalení růst a zhoršení celkového vývinu odchovávaných telat, a to jak před, tak i po vlastním odstavu.

Graf 8: Typ starterové výživy podávaný telatům v od narození do odstavu

Závěr

Naše analýza 67 chovů ukázala, že celkové ztráty telat do 6 měsíců dosahují 10,48 % (mrtvě narozená 4,41 %, úhyny do odstavu 4,45 %, úhyny po odstavu 1,62 %), což není stále cílová meta, ke které bychom se měli v chovatelské praxi přiblížit (<8 %, resp. 7 %). Na základě našich dílčích poznatků doporučujeme proto co nejdříve zavést v chovech precizní protokol mlezivové výživy (od kontroly kvality po bezproblémovou mikrobiální čistotu mleziva), prodloužit délku doby krmení tranzitním mlékem na 10 až 21 dní, preferovat napájení přes cucák, hygienizovat odpadní mléko (pasterací) a odstavovat telata pozvolna alespoň po dobu 14 a více dní s adlibitním přístupem ke kvalitnímu starteru a suché píci či ke kvalitní suché TMR. Systematické sledování ukazatelů v odchovu telat a srovnání s benchmarky umožní cíleně řídit slabá místa a dlouhodobě zlepšovat nejen růst a zdraví telat, ale i finální ekonomiku odchovu.

autoři: Stanislav Staněk a doc. MVDr. Alena Pecová, CSc., Mendelova univerzita v Brně

**Příspěvek vznikl v rámci řešení projektu
Technologické agentury ČR "Národní
Centrum Biotechnologií ve Veterinární
Medicíně – NaCeBiVet" (TN02000017)**

Vytisknout článek

Autor článku

Ing. Stanislav Staněk, Ph.D.

Produktový manažer – výživa telat, kůzlat, jehňat

+420 602 751 833

stanislav.stanek@mikrop.cz